

Masarykova univerzita

Fakulta

Obor řízení

Uchazeč

Pracoviště uchazeče

Habilitační práce

Složení komise

Předseda

Členové

Filozofická fakulta

Česká literatura

Mgr. Jan Tlustý, Ph.D.

Filozofická fakulta, Masarykova univerzita

Příliš hlučná prázdnota. Mezery, otřesy a smysl v literárním díle.

prof. PhDr. Michaela Soleiman pour Hashemi, CSc.

Filozofická fakulta, Masarykova univerzita

prof. PaedDr. Iva Málková, Ph.D.

Ostravská univerzita v Ostravě

prof. PhDr. Jiří Trávníček, M.A.

Akademie věd ČR

dr hab. prof. UP Grzegorz Nieć

Pedagogická univerzita v Krakově

doc. PhDr. Jiří Poláček, CSc.

Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita

Hodnocení vědecké / umělecké kvalifikace uchazeče

Mgr. Jan Tlustý, Ph.D. (1977) vystudoval češtinu a filozofii na FF MU v Brně, disertační práci Estetická zkušenost a hermeneutika obhájil tamtéž (školitel prof. Jiří Trávníček). Od roku 2003 působí na Ústavu české literatury na FF MU, na částečný úvazek vyučuje rovněž na katedře bohemistiky Pedagogické fakulty UJEP v Ústí nad Labem. Hlavní oblastí jeho profesního zájmu je literární teorie s přesahy k fenomenologické a hermeneutické filozofii, v posledních letech rovněž ke kognitivním vědám; dlouhodobě se zabývá osobností a dílem literárního vědce Zdeňka Kožmína. Od roku 2012 působí jako zástupce šéfredaktora časopisu Bohemica Litteraria (časopis je indexován v databázích SCOPUS a ERIH PLUS).

Ve svých odborných pracích se zaměřuje na teoretické otázky interpretace, estetické zkušenosti, nedourčenosti, narativní identity a žánr autofikce, které spojuje s interpretacemi konkrétních děl (např. studie o B. Hrabalovi, M. Kunderovi, O. Filipovi, J. M. Coetzee). Soustavně se zabývá souvislostmi mezi českým literárněvědným strukturalismem a filozofickým myšlením Jana Patočky, společně s Petrou James připravil monotematické, anglicky psané číslo časopisu Bohemica Litteraria (2020, č. 2) o přínosu Patočkovy myšlení literární vědě. Tyto souvislosti reflektoval rovněž na mezinárodním fóru (konference Jan Patočka and the Grounds for Political Action, University College London 2019; Heresy and Heritage: Jan Patočka on Philosophy, Politics and the Artes, Université Libre de Bruxelles – Husserl-Archief Leuven, 2017). Jeho studie „Contemplating Literature with Jan Patočka“ je citována editory významné antologie Jan Patočka – The Selected Writings of Jan Patočka: Care for the Soul (2022).

Publikační činnost Jana Tlustého je rozsáhlá a pokrývá široké spektrum žánrů. V monografii Příliš hlučná prázdnota. Mezery, otřesy a smysl v literárním díle (Host 2022) systematicky pojednal o dějinách literárněteoretických konceptů nedourčenosti, rozvinul podněty aktuálního výzkumu kognitivní vědy druhé generace a aktualizoval Patočkovy úvahy o smyslu literárního díla; práce byla kladně recenzována v oborových časopisech a opakovaně byl vyzdvihován její interdisciplinární přesah (Slovo a smysl, Český jazyk a literatura, Slovenská literatúra). Dále publikoval 17 studií ve vědeckých časopisech, z toho 5 indexovaných ve WOS a 2 v databázi SCOPUS. Jeho studie „Fictional and Factual Autobiography from the Perspective of Speech Act Theory“ (Organon F, 2012, č. 2) byla pozitivně hodnocena filozofem Johnem Searlem (tamtéž).

Dalšími výstupy Tlustého vědecké práce je 8 kapitol v kolektivních monografiích (např. „On Unreliability of Memories: J. M. Coetzee's Autofictional Trilogy“ v prestižní monografii Travelling Texts: J. M. Coetzee and Other Writers, Peter Lang 2014; „Fenomenologická stopa v díle Milana Kundery“ in Milan Kundera aneb co zmůže literatura?, Host 2012; dvě hrabalovské studie in Trhliny světa, ÚČL AV ČR, 2016 a Schizofrenická historiografie, Scriptorium 2019), 10 studií v konferenčních sbornících (např. „Cesta do hlubin Sudet“, Česká literatura rozhraní a okraje, IV. kongres světové literárněvědné bohemistiky, ÚČL AV ČR, 2011) a 4 slovníková hesla (např. „E. D. Hirsch“, Průvodce po světové literární teorii 20. století, Host 2012; „Michal Ajvaž“, Dictionary of Literary Biography, Volume 353, A Bruccoli Clark Layman Book, 2010). Napsal 5 odborných recenzí do časopisu Česká literatura, 18 recenzí do neakademických časopisů a řadu popularizačních článků (Tvar, Literární noviny, Host, Pandora aj.). Pro časopisy Česká literatura a Svět literatury píše také recenzní posudky.

Významná je rovněž Tlustého činnost editorská: kromě zmiňovaného patočkovského vydání Bohemica Litteraria editčně připravil paměti literárního vědce Milana Jankoviče (společně s J. Kotenem) a dvě monotematická čísla kulturně-literární revue Pandora o paměti a filmové adaptaci (2012, s O. Stehlíkovou; 2010 s P. Bubeničkem). Soustavně se badatelsky a editčně věnuje dílu Zdeňka Kožmína: z jeho pozůstalosti vydal monografii Zvětšeniny z Komenského (Host 2007, s M. Škarpovou), deníkové záznamy Bubáči (Host 2020) a řadu studií. O Kožmínovi připravil rovněž monotematické číslo časopisu Bohemica Litteraria (2016, č. 2) a uspořádal odborné kolokvium (FF MU, 2015).

Zvané přednášky měl na 28 vědeckých konferencích a kolokviích, z toho řadu v zahraničí (University of Turku, Uniwersytet Gdański, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Uniwersytet Warszawski, Université Libre de Bruxelles, University College London, Universität Greifswald, Katolická univerzita Ružomberok). Opakovaně vystupoval na Kongresu světové literárněvědné bohemistiky (AV ČR). V roce 2016 obdržel grant děkana FF MU na podporu vědeckého růstu, v roce 2019 byl na FF MU řešitelem badatelského grantu „Narativní identita, hermeneutika a etika“. Absolvoval několik krátkodobých badatelských zahraničních stáží (Universität Greifswald, Univerzita Konstantina Filozofa v Nitře, King's College London). Citovanost habilitantových vědeckých prací je poměrně vysoká: 45 referencí, z toho 20 v mezinárodních databázích (8x WOS, 5x SCOPUS, 5x ERIH PLUS, 2x DIMENSIONS). Dále 10 referencí k ediční činnosti.

Závěr: Vědecká / umělecká kvalifikace uchazeče **odpovídá** požadavkům standardně kladeným na uchazeče v rámci habilitačních řízení v oboru Česká literatura.

Hodnocení pedagogické způsobilosti uchazeče

Jan Tlustý působí jako vysokoškolský pedagog déle než 20 let. Na svém domovském pracovišti ÚČL FF MU vyučuje převážně povinné teoretické předměty oborů „Český jazyk a literatura“ a „Literatura a mezikulturní komunikace“ (semináře Teorie literatury I, II, Teorie, analýzy, interpretace I, II, přednášky Teorie literatury, Modely literární interpretace), podílí se na přednáškách Česká literatura po roce 1945, Moderní a postmoderní román, vypisuje výběrové kurzy (např. Mezery a nedourčenost, Autobiografie a autofikce – s dr. Foniokovou). Také na KBO PF UJEP zajišťuje převážně výuku teoretických kurzů (Teorie literatury I, II, Metody literární vědy, Interpretace literárního díla aj.), předmětů s intermedialním zaměřením (Literatura ve filmu, Literatura a nová média, Úvod do intermedialních studií) a vyučuje výběrové kurzy (Problémy postmoderního románu, Literárněvědná metodologie v praxi aj.).

Významně se zapojuje i do výuky doktorského studia: na ÚČL FF vedl řadu let doktorský seminář, každoročně se podílí na ústavních kolokviích věnovaných disertačním projektům, sám vede dvě doktorandky (1 na ÚČL FF MU, 1 na KBO UJEP). Na FF MU garantuje teoretický předmět Metody, analýzy a interpretace pro studenty doktorského programu různých filologií a podílí se na jeho výuce. Zúčastnil se několika kolokvií věnovaných disertačním projektům studentů různých bohemistik v ČR (organizátor ÚČL AV ČR). V současné době je na MU řešitelem grantu CORE V síti přírody a umělé inteligence, jehož cílem je příprava celouniverzitního vzdělávacího kurzu.

V letech 2011–2012 spoluzakládal na ÚČL FF MU nový studijní program Literatura a mezikulturní komunikace (LMK) a podílí se i nadále na jeho výuce a profilaci, je také členem jeho programové rady. V roce 2013 připravil s garantem LMK Z. Fišerem smlouvu o double-degree studiu na Université Libre de Bruxelles v Belgii a stará se i o jeho další fungování (v současné době příprava Dodatku, který by reflektoval změny v legislativě obou univerzit). K 1. 11. 2022 dovedl Jan Tlustý k úspěšné obhajobě 91 bakalářských a magisterských diplomových prací, z toho 69 na ÚČL FF MU a 22 na KBO UJEP. Ve výukovém modelu ELF (FF MU) vytvořil nebo spoluvytvořil 6 kurzů. Byl řešitelem grantu FRVŠ Ministerstva školství (Úvod do teorie vyprávění, 2012), 2x jeho spoluřešitelem (Dějiny české a světové literární vědy – 2006; Česká experimentální literatura po roce 1989).

Pedagogické působení Jana Tlustého zahrnuje rovněž výuku na zahraničních univerzitách. V rámci mezinárodních výměnných programů opakovaně vyučoval literární teorii a českou literaturu na University of Glasgow, Université Libre de Bruxelles, Université Paris de Sorbonne IV a Universität Greifswald.

Závěr: Pedagogická způsobilost uchazeče **odpovídá** požadavkům standardně kladeným na uchazeče v rámci habilitačních řízení v oboru Česká literatura.

Hodnocení habilitační práce uchazeče

Habilitační spis Příliš hlučná prázdnota. Mezery, otřesy a smysl v literárním díle (Host: 2022) posuzovaly významné osobnosti literární vědy, resp. literární teorie: prof. Jiří Holý (Filozofická fakulta Univerzity Karlovy), doc. Ondřej Sládek (Akademie věd ČR, Pedagogická fakulta MU) a dr. Rajendra Chitnis (University of Oxford). Všichni hodnotitelé se shodli na vysoké vědecké úrovni práce, ocenili její interdisciplinaritu, aktuálnost, inspirativnost, ale i formulační preciznost a srozumitelnost.

Prof. Jiří Holý se zmiňuje o Tlustého schopnosti „přečíst [teorie] s nadhledem a nikoliv nekriticky. [...] Velmi cenný je stálý kontakt s beletrií, četné příklady z ní dokládají teoretické teze. A naopak díla inspirují kladení otázek teoretických“. J. Holý rovněž vyzdvihuje filozofický přesah práce: „Právě vtažením filozofických tázání je další devizou přístupu Jana Tlustého. Je to existenciální a fenomenologická linie filozofie, jak je vyznačena pozdním Husserlem, Heideggerem, Merleau-Pontym a Patočkou, kterou autor vnímá jako mimořádně podnětnou.“ V závěrečném odstavci posudku píše: „Téma práce je v době dominance „nových médií“ a nebezpečí povrchního přístupu k četbě velmi aktuální a potřebné. Autorův metodický přístup založený na širokém rozhledu, vhodné selekci materiálu i precizním výkladu a interpretaci je adekvátní zvolenému tématu. Schopností při interpretaci prolnout otázky teoretické a filozofické s pozorností ke konkrétnímu materiálu Jan Tlustý navazuje na tradici studií Paula Ricoeura, Zdeňka Kožmína a Milana Jankoviče. Práce má vysokou formální a jazykovou úroveň. Oceňuji interdisciplinaritu, to, že se autorovi podařilo propojit několik oborů, a přesto práce působí jako promyšlený a jednolitý celek. Přesahuje tradiční hranice oboru a klade otázky, které otevírají cestu pro další bádání.“

K celkové koncepci práce se vyjádřil doc. Sládek: „Oproti první části, která byla koncipována diachronně, je [druhá část] rozvržena problémově. Tlustý zde mnohem více pracuje s aktuálními koncepcemi, zvláště těmi, které mají spojitost s principy a metodami kognitivních věd.“

V závěrečném shrnutí píše: „Z posuzované publikace [...] je patrné, že její autor patří mezi zkušené a sečtělé badatele. Tlustý má široké znalosti z literární teorie, filozofie, české literatury, historie i estetiky, které dokázal ve své práci bohatě využít. Mezi jeho zájmy zjevně patří dějiny teoretického myšlení o literatuře, jeden dílčí problém z tohoto okruhu se pokusil zpracovat ve své knize. V kontextu české literární vědy jde o vůbec první takto tematicky – na problematiku mezer v literární díle – zaměřenou publikaci. Z tohoto hlediska jde o práci důležitou a záslužnou. Ocenit je třeba i způsob, který autor zvolil pro svůj výklad. Kniha má podobu stručného úvodu do problematiky, je dobře a přehledně

strukturována [...] Ocenit je třeba instruktivnost a množství příkladů z české a světové literatury, které vhodně dokreslují základní východiska pojednávaných teoretických koncepcí. K čtivosti knihy přispívá i to, že text není přetížen cizími slovy a odbornými termíny.“

Dr. R. Chitnis charakterizuje habilitační spis takto: „Příliš hlučná prázdnota je bohatou, ambiciózní knihou o tom, jak fungují mezery v literárních textech, která se v podstatě stává diskusí o tom, jak čteme. Kniha představuje jednak pečlivý, podrobně vyargumentovaný úvod do dějin úvah o této problematice od literární teorie přes kognitivní vědu až po filozofii, jednak nenápadně vášnivou literárně-filozofickou obhajobu opravdového čtení v době, kdy se čtení knih stává čím dál častěji menšinovou záležitostí. Kniha tedy plně odpovídá očekáváním pro habilitační práci: badatelsky rigorózní, v čele oboru, originální a interdisciplinární svým otevřeným, důkladným spojením literární vědy a filozofie, přitažlivá mnoha oborům s potenciálem významného mimoakademického dosahu.“ R. Chitnis připomíná, že text je určen pro české čtenáře a autorovu intenci uvést do českého vědeckého prostředí aktuální témata v kognitivních vědách; zároveň dodává, že „hlasy“ reflektované v kognitivních kapitolách „nejsou tak známé mezi literárními vědci ani na anglofonních katedrách a uměl bych si představit verzi této knihy v angličtině mezi výbornými příručkami, vydanými velkými akademickými nakladatelstvími jako Oxford University Press nebo Routledge, kde příručka nebývá jen zjednodušeným přehledem, ale je právě vedena silným autorovým názorem a argumentem o stavu oboru.“

Hodnotitelé položili také několik otázek, které by mohly být dále diskutovány: prof. J. Holý se ptá po vztahu práce ke koncepcím Ricoeura, Jankoviče a Kožmína. Doc. O. Sládek ocenil, že práce přináší v souvislosti s Caracciolem a Kukkonenovou „klíčové informace o nejnovějších tendencích v rámci světové naratologie“, ptá se ale také, proč kniha nereflektovala oponenty těchto nových trendů. Dr. R. Chitnis: „Mám v podstatě jen jednu velkou otázku, kterou píše poněkud s úzkostí. Jak ovlivní nebo má ovlivnit vývoj teorií o mezerách způsob, jak odborníci uvažují o literatuře a učí ji? Lze si ještě představit soužití textologických přístupů vedle těch z kognitivní vědy? Nebo máme už pochopit osobní zkušenost ze čtení jako jediný „skutečný“ smysl textu?“

Závěr: Úroveň habilitační práce uchazeče **odpovídá** požadavkům standardně kladeným na habilitační práce v oboru Česká literatura.

Výsledek tajného hlasování komise

Hlasování se uskutečnilo: elektronicky

Počet členů komise		5
Počet odevzdaných hlasů		5
z toho	kladných	5
	záporných	0

Návrh komise

Na základě výsledku tajného hlasování následujícího po zhodnocení vědecké / umělecké kvalifikace, pedagogické způsobilosti a úrovně habilitační práce uchazeče předkládá komise Vědecké radě Filozofické fakulty Masarykovy univerzity návrh **jmenovat uchazeče docentem** v oboru Česká literatura.

V Brně dne 26.02.2024

prof. PhDr. Michaela Soleiman pour Hashemi, CSc.